مروری بر کتاب
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره ۱۵، تیر ۱۳۹۵، ۳۷۸-۳۷۷

مروری بر کتاب «جغرافیای انسانی معاصر: فرهنگ، جهانی‌سازی، چشم‌انداز»

A review on the book "Contemporary Human Geography: Culture, Globalization, Landscape"

محسن رضائیان[۱]

M.Rezaeian

در شماره شهریورماه سال ۱۳۹۳ مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، این توفیق به دست آمد تا مروری بر کتاب «جغرافیای انسانی، مردم، مکان و فرهنگ» را به چاپ برسانیم [۱]. در این شماره نیز قصد داریم که مروری بر کتاب نفیس دیگری در خصوص جغرافیای انسانی یعنی «جغرافیای انسانی معاصر: فرهنگ، جهانی‌سازی، چشم‌انداز» [۲] را تقدیم خوانندگان فرهیخته مجله دانشگاه بنماییم. برای تمامی افرادی که در علوم مرتبط با سلامت کار می‌کنند، آشنایی با جغرافیا، به‌ویژه جغرافیای انسانی، ضرورتی انکارناپذیر است. شواهد موجود نشان می‌دهد که مکان (Place) که دربرگیرنده محیط، شیوه زندگی و عوامل ژنتیکی است، تأثیر بسیار زیادی بر سلامت انسان دارد. این نکته از دیرباز مورد توجه دانشمندان بوده است، به نحوی که بقراط (Hippocrates)، در بیش از ۲۴۰۰ سال پیش به این نکته مهم اشاره نموده است [۳].

با این توصیف، مشخص می‌شود که جغرافیای انسانی، به‌عنوان دانشی که به ارتباط مابین مردم، مکان و فضاهایی که در آن زندگی می‌کنند می‌پردازد [۲]، می‌تواند چه نقش مهمی در سلامت انسان‌ها ایفا نماید. از همین رو، راقم این سطور معتقد است که دانشمندان علوم سلامت باید از دستاوردهای نوین جغرافیای انسانی بهره ببرند [۱]. در همین راستا، مطالعه کتاب ارزشمند جغرافیای انسانی معاصر: «فرهنگ، جهانی‌سازی، چشم‌انداز» می‌تواند به عنوان نقطه آغازین مناسبی قلمداد گردد.

این کتاب توسط سه نویسنده چیره‌دست در حوزه جغرافیای انسانی یعنی Mona Domosh، Roderick P. Neuman و Patricia L. Price در یازده فصل به نگارش درآمده و نخستین بار در سال ۲۰۱۵ میلادی در ایالات متحده آمریکا و توسط انتشارت W. H. Freeman and Company به چاپ رسیده است. در فصل اول کتاب، نویسندگان با رویکردی فرهنگی (Cultural Approach) به جغرافیای انسانی پرداخته‌اند. نویسندگان معتقدند که اتخاذ چنین رویکردی متضمن تأکید بر معانی، ارزش‌ها، نگرش‌ها و باورهایی است که گروه‌های مختلف مردم در

[۱]- استاد گروه آموزشی اپیدمیولوژی و آمار زیستی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران
تلفن: ۳۱۳۱۵۱۲۳-۰۳۴، دورنگار: ۳۱۳۱۵۱۲۳-۰۳۴، پست الکترونیکی: moeygmr2@yahoo.co.uk

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-03]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1395.15.4.9.0]

گوشه و کنار جهان، در تعامل با مکان و فضای زندگی‌شان کسب می‌نمایند.

این رویکرد فرهنگی در سایر فصول کتاب که به جغرافیای تفاوت‌های فرهنگی، جمعیت، زبان، نژاد و قومیت، سیاست، مذهب، کشاورزی، توسعه و شهرنشینی می‌پردازند، نیز کاملاً مشهود است. اما، شاید، نقطه اوج این رویکرد فرهنگی در فصل یازدهم کتاب به چشم می‌خورد. در این فصل پایانی، نویسندگان، نگاهی به آینده جغرافیای فرهنگی (Cultural Geography) دارند.

از همین رو، در این فصل، نویسندگان با مطرح کردن سؤالات گوناگونی از واژه «جهانی‌سازی» (Globalization) به واژه جدیدی تحت عنوان «جهانی‌سازی محلی» (Glocalization) می‌رسند. بر این اساس، آن‌ها معتقدند که اگر چه در فرایند جهانی‌سازی، یکپارچه شدن مردم و مکان‌ها بر اساس ارزش‌های بازار آزاد سرمایه تشویق می‌گردد، اما ضروری است نیروهایی که تغییر به سمت جهانی‌سازی را دنبال می‌نمایند، به ارزش‌های فرهنگ‌های محلی نیز توجه کافی مبذول نموده و تغییرات را منطبق با این ارزش‌ها انجام دهند.

این نکته یادآور این دستورالعمل مهم در تمام برنامه‌ریزی‌های کلان جوامع، به‌خصوص برنامه‌ریزی‌های مربوط به سلامت آن‌ها است که می‌گوید: «جهانی فکر کنید، اما محلی عمل نمایید». برای نمونه، شعار سال ۲۰۰۸ میلادی روز جهانی پیشگیری از خودکشی عبارت بود از: «جهانی فکر کنید، ملی برنامه‌ریزی کنید و محلی اقدام کنید». این شعار، یادآور این اصل است که مقابله با هر پدیده جهانی قابل پیشگیری مانند خودکشی، نه تنها برنامه‌ریزی و هماهنگی بین‌المللی و ملی را می‌طلبد، بلکه برای اجرای موفقیت‌آمیز این برنامه‌ها، انطباق آن‌ها با شرایط محلی بسیار ضروری است [۴].

علاوه بر یازده فصل، کتاب دارای یک ضمیمه و یک واژه‌نامه نیز می‌باشد. در ضمیمه، نویسندگان راهنمایی بسیار ساده برای چگونگی خواندن و درک نقشه‌های مندرج در کتاب را برای خوانندگان خود، تهیه و تدارک دیده‌اند. در واژه‌نامه نیز، آن‌ها به صورت الفبایی، واژه‌های کلیدی مندرج در سرتاسر کتاب خود را به شکل کوتاه، ساده و قابل فهمی تعریف نموده‌اند. همچنین، چاپ نفیس کتاب، همراه با بهره‌گیری استادانه از تصاویر و نقشه‌های هنرمندانه‌ای که به درک مفاهیم کتاب کمک می‌نمایند، از مشخصات برجسته کتاب است که جذابیت فرایند خواندن آن را دوچندان می‌نماید.

References

[1] Rezaeian M. A review on the book" Human Geography: People, Place and Culture. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2014; 13(6): 577-8.

[2] Domosh M, Neumann RP, Price PL. Contemporary Human Geography: Culture, Globalization, Landscape. W.H. Freeman and Company. United States of America. 2015.

[3] Rezaeian M. Geographical Epidemiology. Nevisandeh Pablications. Arak. 2009.

[4] Rezaeian M. World Suicide Prevention Day. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2008; 7(2): 79-80.

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-03]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1395.15.4.9.0]